

Fonetisch schrift

Met een big smile op mijn gezicht nodig ik jullie uit voor dit taalkundig experiment. Simpelweg goed luisteren, letten op de context en gewoon opschrijven wat er volgens de uitspraaknotatie in het woordenboek, al fonetisch in de invulvelden staat. Het is wel een beetje zware kost.

Fonetiek/fonologie

De fundamentele klanken waaruit onze usus loquendi bestaat, zijn het onderwerp van twee deelgebieden binnen de taalkunde, de fonetiek en de fonologie.

De fonetiek bestudeert articulatorisch de productie van spraakklanken door de spraakorganen, akoestisch met de klank van taal als continu geluidssignaal de eigenschappen van spraak op fysisch gebied en auditief de waarneming van spraakgeluiden.

Fonologie of klankleer is de tak van de linguïstiek die zich primair richt op de vorming en functie van fonemen, de spraakklanken in het taalsysteem. Op taalgebied vertoont fonologie raakvlakken met bewustzijnspsychologie en sociologie. In de fonologie bestaat onderscheid naar twee varianten. In de diachronie wordt beschreven hoe klanksystemen in de loop van de tijd veranderen. In de synchronie vooral hoe het klanksysteem van een bepaalde taal op een bepaald moment in elkaar zit. Prosodie is ritme en intonatie van de stem bij het uitspreken van een zin of zinsdeel.

Fonologie beschrijft klankverschuivingen zoals:

- De elisie ofwel het weglaten van een klinker op het eind van een woord als het volgende met een klinker begint of het weglaten van een onbeklemtoonde klinker.
- De procope ofwel het weglaten van een klinker of medeklinker voor in een woord.
- De apocope ofwel het weglaten van een letter(greep) aan het einde van een woord.
- De syncope ofwel het weglaten van een (mede)klinker midden in een woord.
- Het syncoperen ofwel een klank in het midden van een woord laten wegvallen.
- De prothesis ofwel het aanvoegen van een vocaal of consonant voor een woord.

De fonologische processen richten zich onder andere op de grammaticale structuur van talen. Regels die specifiek van toepassing zijn op morfemen zijn lexicaal. Een ander belangrijk onderwerp van studie is klankwisseling ofwel alternantie.

Geschiedenis

Entre chien et loup werd in een überbrettl, een literair/litterair café chantant, in een cenakel, van ceux qui savent beschikkend over flux de paroles, waaronder een associate professor en een foniater, de basis voor de fonologie gelegd. Dit naar aanleiding

van het paradepaard en succesnummer, vient de paraître, in écriture artiste ofwel impressionistische prozastijl en gekenmerkt door syntagma en syntaxis.

Eigenlijk is fonetisch schrijven dus het schrijven zoals een woord uitgesproken wordt. Een fonetisch alfabet wordt gebruikt voor een nauwkeurige transcriptie van elk opeenvolgend spraakgeluid. Men zet streepjes /.../ om een woord om aan te duiden dat het fonetisch geschreven is. Het bekendste voorbeeld van een fonetisch alfabet is het International Phonetic Alfabet (IPA), van de International Phonetic Association (ook afgekort als IPA). Denk je inmiddels: “Geef mijn portie maar aan Fikkie!”, ik ga wel voor India pale ale!

Klankinventaris van het Nederlands

Het Standaardnederlands kent ongeveer 40 verschillende fonemen. Een foneem kan zijn een consonant of een klinker. Een occlusief is een afsluitende medeklinker. Medeklinkers ondergaan doorgaans regressieve assimilatie van de stem. Door sandhi worden de eind- en beginklank van opeenvolgende woorden of delen van een samenstelling (gedeeltelijk) gelijk. Een liquida is een medeklinker die bij de articulatie een vloeiend karakter en weinig obstructie heeft. Anaptyxis is inlassing van een klinker, de svarabhaktivocaal (de toonloze e of sjwa) tussen twee medeklinkers ter vergemakkelijking van de uitspraak. Een affricaat is een klank die als explosief begint en als fricatief eindigt. Tweeklanken of diftongen zijn klankreeksen die sterk dynamisch zijn. De continuant is een spraakklank waarvan de luchtstroom bij de articulatie niet wordt onderbroken. Halfrijm is gelijkheid van klank ofwel door gelijkheid van de klinkers van de beklemtoonde lettergrepen: assonantie of klinkerrijm, ofwel door gelijkheid van de medeklinkers: acconsonantie of medeklinkerrijm. De hendekasyllabus is een elflettergrepig vers.

Als voorbeeld enkele uitspraken van r. De uitspraak van het foneem /r/ verschilt veel per gebied en kan ook voor individuele sprekers verschillend zijn. Over het algemeen komen voor: de variant alveolair ofwel de oorspronkelijke uitspraak die als standaard wordt gezien en de variant uvulair die kenmerkend is voor het zuiden en zuidoosten. In de praktijk is het idiolect van de native speaker, het samenstel van de individuele karakteristieke spraakgewoonten.

Van spraak naar muziek. Het stond in de cicerone. Een klank-en-lichtspel ofwel son et lumière, een schouwspel van muziek en licht als toeristische attractie, met een appoggiatura con sordino en appassionato.

Was dit nu een makkie, een fluitje van een cent, piece of cake, not my cup of tea of een hell of a job?

In dit tranendal: (76) in hac lacrymarum valle.

Uw troosteres der bedrukten: consolatrix afflictorum.